

Notitie Pejjerlandj i.v.m. het ingrijpende Oorlogsgebeuren in de maand september 1942 op en nabij Abdij Lilbosch.

***Sluiting van het St. Bernardus College
Op 11 sept. 1942***

De binnenplaats van het Bernardus College

Crash op 3 sept. 1942

Raf Vickers Wellington IV, Engelse twee motorige bommenwerper, neergestort op de Brugweg.

Crash op 10 sept. 1942

Short Stirling, 4 motorige Engelse bommenwerper, neergestort in het moerasgebied van Abdij Lilbosch

Colofon:

Samenstelling Pejjerlandj

RJM Rutten april 2018

Copywright: www.pejjerlandj.nl

Publicatie heeft instemming van:

Abdij Lilbosch en de

Stichting “ Op Vleugels der Vrijheid”

Sluiting van het St. Bernarduscollege in de periode van 10 tot 14 september 1942

Toen de studenten van het St. Bernardus College op 10 september 1942 terugkwamen van vakantie hadden ze in het veld pamfletten gevonden die door een Engels vliegtuig waren uitgestrooid met uiteraard anti Duitse Propaganda. Dit was gezien door Duitsers of de bekende verraders, die met de vijand heulden. Dit kwam de Gestapo goed van pas want zij wilden het Bernardus college vorderen.

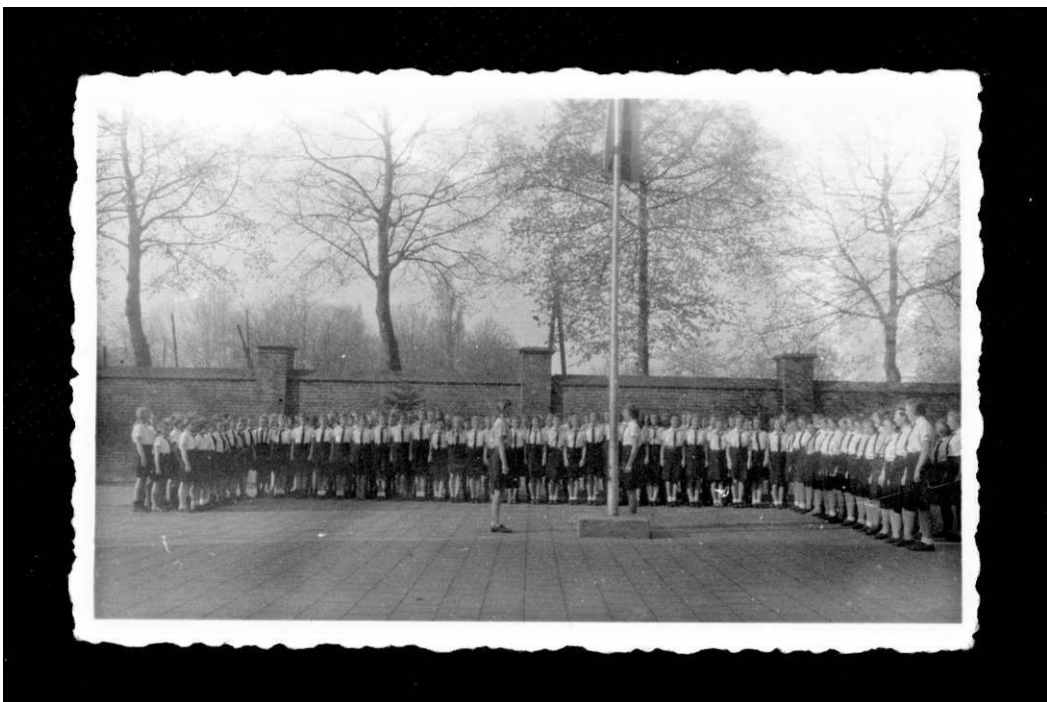

Groepsfoto studenten Bernardus College.

- 11 september 1942 kwam de Gestapo, die toch in grote getale aanwezig was, i.v.m. de verhoren van de monniken omdat ze geconstateerd hadden dat er "Deutsch Feindlige Aktiviteten" gebeurden in de Abdij. Deze verhoren hebben dagen geduurd, met groot machtsvertoon kwamen ze ook op bezoek in het college . Alle leerlingen moesten zich verzamelen in de eetzaal en kregen toen een "blaffende" toespraak dat er anti Duitse propaganda werd gemaakt door het verspreiden van pamfletten. Na aandringen en

dreigen met represaillemaatregelen waren er enkele leerlingen die pamfletten overhandigden. Dit was voor de Gestapo de aanleiding om de school te vorderen en de leerlingen moesten de volgende dag weg zijn. De directeur Pater Placidus kreeg nog gedaan dat het vertrek uitgesteld werd tot maandag 14 december 1942 omdat het openbaar vervoer in het weekend moeilijk was. Dit was het kortste schooljaar in de historie van het College namelijk van 10 tot 14 september 1942 en was tevens het einde van het College dat na de oorlog de functie van College niet meer teruggekregen heeft.

- Het college heeft in de periode van oktober 1942 tot augustus 1944 dienst gedaan als huisvesting van leerlingen van het KLV (Kinder Land Verschickung) die rechtstreek ressorteerden onder Borrmann en Baldur von Schirach die bij het Neurenberg proces glashard het bestaan van deze organisatie ontkend hebben. KLV was bestemd voor meisjes van 10 tot 16 jaar die in grote groepen afgezonderd, meestal in landelijke gebieden, hun onderwijs kregen.

Leerlingen van het Ceciliëgymnasium uit Bielenfeld tijdens het vlaggenappèl op Lilbosch

- Op Lilbosch zijn respectievelijk de Volksschule uit Rotterdam en De Haag en daarna het Ceciliëgymnasium uit Bielenfeld gehuisvest. De laatste groep bestond uit 160 leerlingen inclusief leerkrachten en verzorgend personeel. De KLV was gelieerd aan de Hitler Jugend. Voor meer informatie zie Kroniek over de oorlogssituatie op Lilbosch die in de Abdijwinkel te koop is.

- De laatste KLV leerlingen zijn in augustus 1944 naar Bielefeld teruggegaan en hierna heeft de Wehrmacht zich hier met groot oorlogsmaterieel geïnstalleerd, in de bunker met zend- en verbindingapparatuur met hoge uitstekende antennes.
- Op 19 januari 1945 is geheel Lilbosch bevrijd. In juni 1945 kwamen de laatste monniken vanuit hun evacuatie adres At Home.
- Het St. Bernardus College heeft na de oorlog nooit meer de functie van College gekregen.
- Achtereenvolgens werden in het College gehuisvest:
 Politieke Delinquenten, Ambonezen, SMA School uit Cadier en Keer (Waar brand was geweest).
 Gastarbeiders van de Staatsmijnen uit Italië, Polen en Hongarije.
 Gastarbeiders van de Glanzstof fabriek uit Oberbruch , Grieken en Portugezen
 8 dec. 1968 twee verdiepingen afgebrand en herbouwd tot hoofdkantoor van Pergamijn. In 1995 terug naar Lilbosch en afgebroken.

De vliegtuigcrash 3 september 1942

- 3 september 1942 crashte een tweemotorige bommenwerper nabij het College aan de Brugweg. Het neergeschoten vliegtuig was een RAF Vickers Wellington IV , een Engelse tweemotorige bommenwerper.

- Deze had zijn missie in Karlsruhe te Duitsland volbracht, na te zijn gestart vanuit Grimsby in Engeland, en werd neergeschoten door een Duitse jachtpiloot.
- 5 Jonge bemanningsleden, in de leeftijd van 19 tot 23 jaar lieten hun leven voor vrijheid en vaderland.
- Het lugubere van deze crash was dat er een bemanningslid met zijn parachute in de hoogspanningsdraden terecht kwam, waar hij enige tijd gehangen heeft en er lagen verschillende menselijke resten in de omgeving die later door het Duitse Rode Kruis zijn verzameld. Zij hielden streng de hand aan de conventie van Geneve m.b.t. de verongelukte vijandelijke oorlog slachtoffers .

De vliegtuigcrash van 10 september 1942:

Op 10 september om 23.15 uur stortte een 4-motorig Engels vliegtuig neer nabij de sluis bij de beek in een moerassig gebied nabij de Abdij LilboschWeiland

Broeder Antonius wijst de plek aan waar het vliegtuig crashte, links van de bomen

Het was een geweldig inferno van vuur en geluid. Het grote lawaai ontstond door het ontploffen van de bommen die nog aan boord waren en de munitie van de mitrailleurs. Verschrikkelijk was ook het geluid van het gewonde vee, er doet een verhaal de ronde dat dit te horen zou zijn geweest tot in het centrum van Echt.

10 koeien en 3 paarden lieten het leven en de noodslachtingen werden verricht door slagers uit de buurt waarbij o.a. de namen van de families Giesberts en Geurts genoemd worden, daarbij geholpen door de knechten van Lilbosch waaronder Joep Jennissen. Jo Giesberts heeft zijn vader dit verhaal vaker horen vertellen.

Een aantal paarden, met verbrande ogen holden wezenloos rond op de Brugweg en moesten opgevangen worden

Het was een RAF Short Stirling bommenwerper

Het vliegtuig was op weg van Oakington naar Düsseldorf. Er waren 8 bemanningsleden aan boord:

2 vliegeniers zijn gedood (KIA), begraven in Jonkerbosch Oorlogskerkhof te Nijmegen.

1 Landde per parachute in Duitsland en is lopend via Nunhem in België terecht gekomen.

1 is gevangengenomen

4 worden vermist.(MIA)

Short Stirling Bommenwerper

Om een juist beeld te krijgen van de situatie willen de medewerkers van de website Pejjerlandj de gegevens waarover zij beschikken kenbaar maken.

- Door de gemeente opzichter, Hubert Delsing, werd de schade begroot op 2870 gulden en 42 cent. Voornamelijk veroorzaakt door het springen van ruiten, door de luchtdruk van de ontploffende bommen, aan de Abdij en zelfs aan het Hotel en woningen aan de Brugweg (Zie Bijlage 1)
- Enkele personen, met name bekend van Hingen en de Brök (Sef Rutten, Graad Beunen en Sjaak Hochstenbach) hebben gezien dat de bommenwerper in brand stond toen het vanuit het Hingen over de Brök in het moeras bij de Paters crashte.
- Ooggetuige vanuit een woning aan de Brugweg vertelt dat het inferno van vuur en geluid zijn weerga niet kende. Het vliegtuig kwam precies terecht in het moeras tussen de bebouwde gedeelte van de Brök, de Abdij en het College anders was de ramp niet te overzien geweest, is er toch iets van voorzienigheid of verdient de piloot een heldenstatus omdat hij zijn vliegtuig precies in het moeras liet crashen dat glinsterde in het nachtlucht.
- Er waren van een aantal bomen de toppen afgerukt. Het is niet duidelijk of de Short Stirling eerst richting Abdij is gevlogen en een swing heeft gemaakt, of dat bij het neerstorten het ontploffende vliegtuig en bommen, de boomtoppen hebben afgerukt.
- Het vliegtuig is aan de noordkant van de bomen gecrasht. Tussen het geluid van het ontploffen van de bommen hoorden je ook de mitrailleur kogels, alsof een boord mitrailleur aan het schieten was, aan een stuk door ratelen. Het geloei van de paarden en de koeien ging je door merg en been.
- Aangezien enkele bomscherven bij hun woning aan de Brök op de vensterbank terecht kwamen dirigeerde vader hun naar binnen. Van parachutes is niets gezien in de donkere nacht.
- Helaas is de vader van Sjaak, Sjang Hochstenbach op 17 september 1944 ook oorlogsslachtoffer geworden en zijn moeder zwaargewond toen een Engelse bommenwerper per abuis enkele bommen liet vallen in de Brök, waarschijnlijk is een voertuig met een groene regenton en een dorskas aangezien voor Duits legervoertuigen.
- Uit Oriëns Orgaan van de Studenten/oud studenten: “ Mij, oud student, werd gevraagd enkele herinneringen op papier te zetten van dit in- en aangrijpend gebeuren op 10 september 1942.
Van het eerste neergestorte vliegtuig op 3 september 1942 weet ik niets, wel van het tweede vliegtuig dat waarschijnlijk in de nacht van 10 op 11 september neerstortte.
De grote vakantie was net achter de rug, waarschijnlijk zijn wij op of omstreeks 9 september 1942 teruggekomen op school. Ik zat toen in de 6e klas van het Gymnasium, samen met Bèr Giesberts en Jan Nelemans.

Al direct in de eerste nacht begon het spektakel. Wij waren toen nog niet zo bekende met overvliegende eskaders, afweergeschut en zoeklichten en hoorden een paar geweldige klappen, gepaard gaande met glasgerinkel.

Wij werden de trappen afgedirigeerd naar de keldergewelven. De eerste keer dat we legaal in de knappenkelder konden verblijven, maar nu lagen er sinds de invoering van de broodistributie geen knappen meer opgeslagen.

Er was geen paniek, niemand was gewond en toen alles veilig was hebben we de bedden weer opgezocht. “

Het was geen bombardement geweest, maar ontploffing van bommen van een neergestort vliegtuig. Voor velen van ons was dit de eerste confrontatie van het oorlogsgeweld.

- Overleveringsverhaal is dat vrij snel de Nazi's op 11 september in grote getale ter plekke waren en het gehele gebied hermetisch afsloten werd en alleen daartoe bevoegde personen mochten het terrein betreden, o.a. de veldwachter die een rapportage moest maken van het gebeuren. In zijn rapport maakt hij gewag van twee verkoolde lijken, die zijn echter later nooit meer getraceerd. De Duitsers zelf hebben het terrein hermetisch afgezocht naar oorlogsmaterieel en menselijke resten zoals de Conventie van Geneve dit voor schrijft en waaraan door de Duitsers strikt de hand gehouden werd, voor zover mogelijk. Een Engels vliegtuig was natuurlijk heel interessant voor De Duitsers.
- Volgens Graad Meerten mochten zij niet verder komen dan de afbakening maar een paar charmante dames van Reuten uit Putbroek mochten met een paar Duitse soldaten dichterbij een kijkje gaan nemen. Graad Beunen voormalig rijsschoolhouder was ook een van de vele getuigen.

Het Vervolg

- Het weiland dat grensde aan het moeras is na de oorlog in eerste instantie als weiland gebruikt en later ook als akkerbouw. Maar het had wel de beperkingen bij nat weer. Wel werden er op het land, dat 4,25 ha groot was, herhaaldelijk stukken mica, metaal en aluminium stukken gevonden afkomstig van het uiteengespatte vliegtuig en de bommen.
- In de vijftiger jaren heeft Wullem van Ophoven een vrachtrijders bedrijf uit de Brök die over een dragline beschikte nog een poging gedaan om in het crash gebied opgraving te doen om wat bruibare spullen te vinden. Maar helaas, ondanks een geweldig kuil van meters diep, kwam hij volgens zijn zoon niet verder dan wat mica, aluminium, een gedeelte van een propeller en een motorblok dat van de graafschop weer in het moeras en drijfzand verdwenen is. Van de totale telefonische informatie van Huub van Ophoven, laatstelijk op 28 januari 2016, is een verslag bijgevoegd. (Zie bijlag 2)

- In 1969 zijn de Monniken het weiland gaan draineren door middel van het aanvullen van het perceel met de grond uit de bouwputten van de Pepijnklinieken dat toen in aanbouw was. Aangezien Pepijn gebouwd is op de akkers van de Paters, was deze grond geschikt om het veld mee te draineren en op te hogen. Dagenlang hebben drie vrachtwagens van het grondbedrijf Keulen, samen met twee laadwagens van Lilbosch gereden aan de berg akkergrond en hiermee het weiland tot aan de beek opgevuld en geëgaliseerd. Volgens de knechten van Lilbosch(Sjaak Hochtstenbach en Ger Laugs) die mee hebben gereden hebben ze in het moeras verschillende meters moeten ophogen omdat er ook nog sprake was van drijfzand. Dus mocht er nog een bom liggen die ook nog weggezonden zal zijn dan is deze goed opgeborgen. Naderhand is dit stuk grond gebruikt voor wisselend weiland en akkerbouw. De twee knechten die er respectievelijk 40 en 35 jaar gewerkt hebben, zelfs nog met paarden, hebben ook alleen maar stukken mica en aluminium gevonden in al die tijd vanaf 1954. Dit zijn gegevens van mensen die erbij waren.

Herdenking gevallen bemanningsleden die streden voor onze vrijheid.

- De wens van Joep Jennissen om een monument op te richten voor de gevallen piloten is, na zijn dood in 2000 overgenomen door zijn dochter Marleen en is in samenwerking met de Stichting op Vleugels der Vrijheid gerealiseerd.
- Passage uit de lesbrieff "s Mörgevreug", samengesteld door Marleen Jennissen, Wil Ramakers, Bastiaan Vergoossen en Stephan Goerts:
 "Na de dood van Joep Jennissen in 2000 is de politieke partij "Lijst samenwerking" in de persoon van Jo Verheesen verder gegaan met zijn plannen voor een grafmonument. Enkele jaren later stelde de gemeente Echt-Susteren geld beschikbaar voor het plaatsen van het grafmonument. Jo Verheesen heeft toen een aantal mensen benaderd om deel te nemen aan een werkgroep die zich zou gaan inzetten voor de plaatsing van het grafmonument. Uit deze werkgroep ontstond uiteindelijk de Stichting "Op Vleugels der Vrijheid". In deze periode bleek echter ook dat de stoffelijke resten van de bemanningsleden destijds door de Duitsers zijn weggehaald en ergens anders zijn begraven. Een grafmonument plaatsen was hierdoor niet meer aan de orde. Toch wilde de Stichting het hier niet bij laten. Ze heeft zich vervolgens dan ook als doel gesteld om een monument te plaatsen bij Abdij Lilbosch in de buurt van de crashplaats van de Short Stirling, ter nagedachtenis aan alle neergestorte vliegtuigen van de geallieerde strijdkrachten en hun bemanningsleden in de gemeente Echt.-Susteren. Dit doel is inmiddels verwezenlijkt. Tijdens de eerste Memorial Day is op zondag 3 september 2006 op zeer sfeervolle wijze het monument onthuld" Zie voor vervolg blz. 4 van voornoemde lesbrieff.

Opmerking www.pejjerlandj.nl

- **Uit voorgaande passage moge duidelijk blijken dat aan de wens van Joep Jennissen en zijn waardevol streven ruimschoots tegemoet gekomen is. Tevens respect voor Marleen Jennissen en Wil Ramakers die het grootste gedeelte van het research werk voor hun rekening hebben genomen. Ook alle lof voor de medewerking van de gemeenschap van Abdijs Lilbosch onder begeleiding van Broeders Chris en Malachias, daar het monument een mooie plaats heeft gekregen op hun terrein en dagelijks door vele mensen bewonderd wordt. Hopelijk dringt dit, ergens, ook nog door tot Joep en de omgekomen bemanningsleden.**
- **Door de gemeente Echt wordt aan deze stichting jaarlijks en ook individueel een behoorlijke financiële medewerking verleend.**
- **In 2006 heeft de Stichting Op vleugels der Vrijheid in samenwerking met Abdijs Lilbosch op hun grondgebied een heel fraai en in het oogvallend gedenkteken geplaatst waar ieder jaar de laatste zondag van september een heel sfeervolle herdenking plaats vindt. Door deze Stichting is ook heel veel werk verricht om familieleden van de gevallen vliegeniers op te sporen en uit te nodigen, zodat zij ook konden ervaren hoe hun familieleden geëerd werden.**
- **Er is ook schriftelijk contact geweest van nabestaanden met Broeder Malachias en waar duidelijk de visie van de gemeenschap is uitgelegd.**
- **Op alle crashplaatsen, of zo dicht mogelijk daarbij heeft de Stichting herdenkingstekens geplaatst. Het gedenkteken van de Crash van 10 september 1942 was moeilijk dicht bij de crashplaats te plaatsen omdat de toenmalige Abt Dom Chris van mening was dat een herdenkingsteken plaatsen op die plek geen zin had omdat het moeilijk bereikbaar zou zijn omdat de landerijen ook bewerkt moesten worden, in een gebied dat niet toegankelijk is voor burgers. In goed overleg is toen besloten om dat gedenkteken op de weg Broek en Bosch te plaatsen, gericht naar de Crash plaats.**

Aanvullende informatie :

- **Samen met Piet Vergoossen en echtgenotes heeft René Rutten een bezoek gebracht aan het NIOD (Nationaal Instituut voor Oorlog Documentatie) en aan het Nationale Archief in Den Haag en hebben daar een aantal Duitse beschikkingen met betrekking tot Lilbosch kunnen traceren en kopiëren. Hierdoor hebben ze o.a. ook het onderzoek dat gestart is door Frans Bukkems van de Brugweg en Rob van Well, journalist van de Limburger kunnen voltooien m.b.t. tot de KLV leerlingen die in het Bernardus College zijn ondergebracht.**

Piet en René tijdens hun bezoek aan het NIOD in Amsterdam

- **Door middel van deze beschikkingen hebben ze ook een bijdrage kunnen leveren aan de zoektocht naar het duistere oorlogsverleden van Lilbosch**
- **Het totale Abdijcomplex werd in beslag genomen op respectievelijk 12 september 1942 en 16 oktober 1942 en kwam te ressorteren onder: "Reichskommissariat abteilung Feindvermögen in der besetzten Niederländische gebieten 1940-1945"**

Epiloog:

Deze notitie is samengesteld om gegevens openbaar te maken waarover Pejjerlandj beschikt en misschien van belang kunnen zijn bij een eventueel verdergaand onderzoek, indien daar behoefte aan bestaat.

Wij wensen de Stichting “Op Vleugels der Vrijheid” veel succes met het mooie coördinerende werk dat zij verrichten vanuit hun doelstelling en dat zij hieraan nog jaren in goede samenwerking met de gemeenschap van Abdij Lilbosch gestalte kunnen geven.

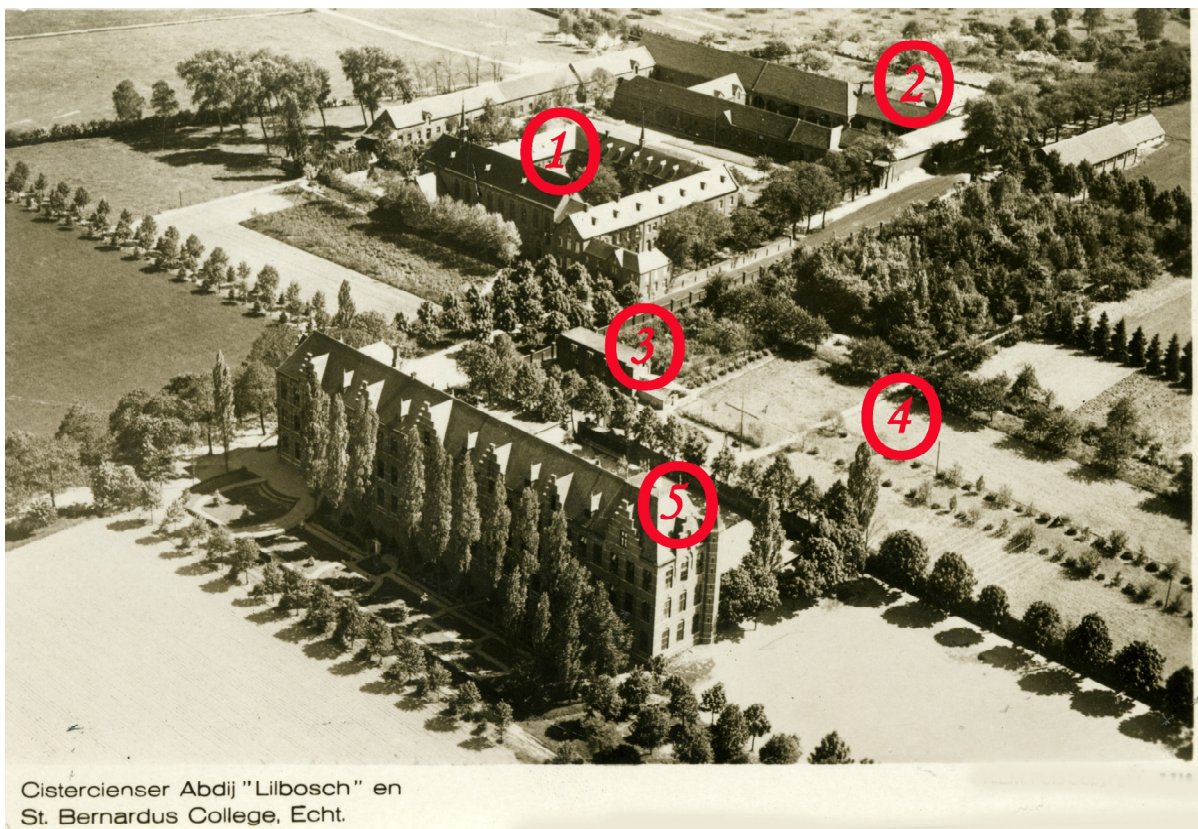
Geef onze bevrijders en de nabestaanden het respect en de rust die ze verdienen, dat hoeft niet materieel te zijn maar kan ook in onze gedachten en eventueel in onze gebeden, de Abdijkerk ligt dichtbij.

Het bewaren van de historie is erg belangrijk. Medewerkers van de Website Pejjerlandj willen hier graag behulpzaam bij zijn.

***‘Cognoscat generatio altera’
“Dat het volgende geslacht alles wete”
(uit kroniek 50 jaar Abdij Lilbosch)***

**Bijlage 1: (uittreksel uitrapport gemeente opzichter)
met foto van het gebied waar de schade ontstond met aanduiding.**

1: Schade aan klooster en kapel:	2.196,68
2: Schade aan Boerderij met bijgebouwen:	343,45
3: Schade aan Machinegebouw en knechtenhuis:	102,78
4: Schade aan Lagere school: (is gebouwd nadat foto gemaakt is.)	23,52
5: Schade aan Collegegebouw:	707,86
6: Schade aan Hotel en Onderwijzerswoning: (staan niet op de foto, waren gelegen aan de Brugweg)	94,58

Bijlage 2: Informatie opgraving familie van Ophoven

Verslag telefoongesprek van 28 januari 2016 met Hub van Ophoven, 81 jaar en zoon van Wullem die destijds een grondverwerkingsbedrijf had.

Onderwerp: Opgraving naar gecrashte bommenwerper, rond eind 1949 begin 1950 in het moerasgebied tussen de achterzijde van hun woning aan de Brugweg en de Abdij Lilbosch

- De opgraving heeft plaatsgevonden in de jaren 1949/1950
  - Het was handwerk met behulp van een zelf in elkaar gezette lier. Deze bestond uit twee houten telefoonpalen die kruiselings over de crashplaats waren heen geplaatst en aan de bovenkant met kettingen aan elkaar gemaakt. Met een katrol waarover een telefoonkabel van 50 meter liep was de installatie klaar. Aan de telefoonkabel was aan de onderkant een bak gemaakt, die steeds opnieuw met de schoppen werd volgeschepd (handwerk). De graafwerkzaamheden gingen tot zeker drie meter diep. Het water werd weggepompt door middel van een katekop en dat lukte aardig.
  - Wanneer de bak vol was werd hij naar boven gehesen en omgekeerd en werd het aluminium er uit gehaald en op een aanhangwagen verzameld.
  - Van oorlogstuig, bommen en andere springstoffen is nooit iets gevonden.
  - Volgens Hub was dat ook bijna onmogelijk als je gezien hebt hoe het vliegtuig uit elkaar spatte en de geweldige vuurzee en geluid dat ontstond. Het was alsof de mitrailleurs afgeschoten werden.
  - Bij de opgravingen is er wel nog een halve propeller en een wiel opgegraven en voor de rest mica en aluminium
  - Een overleveringsverhaal is, maar niet bewijsbaar, dat er op het terrein waar nu Pergamijn gehuisvest is een gebouwtje stond waar slachtoffers of menselijke lichaamsdelen, denk aan de crash van 3 september 1942, tijdelijk werden opgeborgen.
- Tot zover dit verslag.**

Aanvullende/bevestigende gegevens van Jac van Heel (1941)

destijds woonachtig in de Brök (Pepinusbrug) en vriend van de jongere kinderen van Wullem van Ophoven:

Het gegraven gat : "Waor zoa groot wie eine waereld".

Diep uitgegraven en daarna is met een zelfgemaakte lier geprobeerd iets te bergen/op te graven, echter er werd voornamelijk aluminium gevonden. Volgens hem was vader van Ophoven op zoek naar een motor van het vliegtuig. Hij was "toeschouwer" .

Bijlage 3: Notitie van Ger Laugs Majoorweg 2 te Koningsbosch, januari 2019

Gegevens van Ger Laugs, oud medewerker van Abdij Lilbosch, met betrekking tot de Short Stirling die op 10 september 1942 op de Landerijen van Abdij Lilbosch is gecrasht. Samengesteld op verzoek van Pejjerlandj.

Short Stirling 4 motorige Engelse bommenwerper.

Reeds enkele malen hebben jullie mij gevraagd om in mijn geheugen te graven om een antwoord te vinden op sommige vragen die voor u nog niet helemaal precies beantwoord zijn. Jullie vragen mij om mijn bevindingen, die ik van dichtbij heb meegekregen, over een vliegtuig dat in de tweede wereldoorlog is neergestort op de landerijen van de Abdij Lilbosch op papier te zetten. Eigenlijk zou ik deze zaak het liefst vergeten maar omdat er een goede band met René Rutten is verkregen, in de tijd dat ik als landarbeider werkzaam was voor de Abdij en hij als vrijwilliger, zur erhohlung na zijn vervroegd pensioen, klim ik voor jullie nog eens in de pen.

Alles wat er over dat vliegtuig is geschreven heeft mij heel erg geboeid. Bijna alle mensen uit de omgeving van de Abdij kende ik goed en als de ouderen het

over dat vliegtuig hadden, hing ik aan hun lippen. Jullie hebben al zoveel vragen beantwoord gekregen dat ik daar mijn bewondering voor uitspreek.

Eind jaren 1969 begon mijn loopbaan, als jonge knaap bij de Paters. Door veel tegenslagen in mijn leven stond ik op zekere dag totaal berooid voor de oude abt Dom Hieronimus, een fijne priester en een geweldig mens. Hij bood mij een baan aan en ik mocht gratis intrek nemen in het nabijgelegen hotel van de Paters, tegenwoordig Hof van Herstal. Daar heb ik vier jaar met heel veel steun van de sympathieke Paters en Broeders uit die jaren gewoond.

Mijn taak op de boerderij was het land te bewerken zoals ploegen, zaaien en oogsten. Op de plek waar het vliegtuig neer kwam was het erg moerassig, mede door de kapotgemaakte structuur van de grond. Nadat het vliegtuig was ontploft zijn de restanten steeds dieper in de drassige grond gezakt. Doordat Wullem van Ophoven is gaan zoeken met draglines e.d. naar overgebleven waardevolle stukken zijn de iets zwaardere restanten steeds dieper in het moeras gezakt. Volgens zijn zonen hebben ze zich daar kapot gewerkt voor noppes, behoudens aluminium en mica. Oud ijzerhandelaren wisten direct na de oorlog ook deze plek te vinden.

Op de plek des onheil hebben mijn collega's en ik jaren lang geploeterd om de grond bewerkbaar te maken. In de Herfst en in het voorjaar gingen we er zelfs met drie tractors naar toe. De een met de ploeg, de tweede trok met een zware ketting de tractor met de ploeg en de derde voor het geval dat de tractors toch nog vast kwamen te zitten in de zomp. Sjaak onze voorman had al jarenlang geadviseerd om het gat van ongeveer honderd meter te laten opvullen en op zekere dag het wonder geschiede. Op de Pepijnklinieken, thans Pergamijn, was een enorme hoop bouwgrond ontstaan, voorheen akkergrond van de Abdij. Vader Abt Hieronimus kreeg het geregeld dat wij de grond konden krijgen Deze zachtaardige man stond heel hoog in het vaandel van de knechten waarvoor hij veel goeds heeft gedaan evenals voor de Abdij.

Wij kregen toestemming om de grond van Pergamijn op te halen en in het moerassig gebied te deponeren. Broeder Agnetus, de bedrijfsleider van de boerderij, nam contact op met Heinz Keulen, die een transportbedrijf had op Koningsbosch en die kwam met zijn zoon Nól met twee vrachtauto's mee helpen. Sjaak Hochstenbach reed met een vrachtwagen uit de tweede

wereldoorlog alsmede Thei Schoenmakers en zelf reed ik mee met een tractor met aanhangwagen, totaal waren het dus vijf voertuigen. We hebben verschillende dagen samen gereden om de berg zand op het land van Abdij Lilbosch te krijgen. Een beetje cijferaar kan wel uitrekenen hoeveel aarde dat is geweest, zeker meer dan 100 kubieke meter. Het geslagen gat door de gecrashte bommenwerper was ongeveer 30 vierkante meter en werd helemaal opgevuld en de rest rondom en dus allemaal boven op hetgeen van het gecrashte vliegtuig is overgebleven. Ontploffingsgevaar is daar niet reëel.

Rondom de onheilsplek werden voornamelijk stukjes aluminium gevonden. Ook lagen er altijd nog wel stukken mica of wat het moge zijn. Ik weet dit zo zeker omdat we na het zaaien met enkele mensen alles gingen oprapen omdat er ook veel zwerfkeien lagen verspreid over het land en ieder jaar weer. Gezien mijn betrokkenheid kan ik ook precies de plek aanwijzen waar de bommenwerper terecht is gekomen.

Wel wil ik jullie nog het volgende mededelen zodat jullie kunnen begrijpen dat ik een beetje achterdochtig was met betrekking tot het verzoek, omdat ik slechte ervaring heb vanuit het verleden met verstrekken van gegevens m.b.t. dit gebeuren. Wat gebeurde er namelijk in het eerste begin toen men onderzoek ging doen voor eventuele opgravingen. Op een gegeven moment werd mij gevraagd of ik me zo spoedig mogelijk wilde begeven naar de plek van de crash omdat er hogere militairen waren die om inlichtingen vroegen. Nadat ik hen de plek had aangewezen waren ze toch nog wat afwachtend, maar toen ze vernamen wat ik hen allemaal te vertellen had draaiden ze bij, zeker toen ze nog een bewijsstuk vonden en hebben mijn gegevens zorgvuldig opgenomen. Enkele dagen later sloeg ik thuis de krant open en daar stond mijn verhaal met vermelding van de naam van iemand die het verhaal helemaal niet verteld had, was wel enigszins betrokken geweest ook naderhand nog, maar van zo'n handelwijze heb ik nog steeds een vieze smaak in mijn mond .

Beste mensen van Pejjerlandj hoop dat ik jullie van dienst ben geweest met mijn verhaal in het belang van de Piloten die voor mij altijd helden zijn gebleven omdat ze voor onze vrijheid hun leven hebben gelaten en zij hebben een fijne herdenking zeker verdiend. Zij zijn teruggegeven aan de aarde waarin wij allemaal terecht komen en ook uit voortkomen, maar laten we **nooit** vergeten en ook doorgeven aan volgende generaties wat zij betekend hebben

voor onze vrijheid. Het is ook goed dat alle bemanningsleden vernoemd zijn op het mooie monument op het terrein van de Paters van Lilbosch, op een steenworp afstand van hun graf. De prachtige herdenkingen die ieder jaar door de Stichting “Op Vleugels der Vrijheid” verzorgd worden hebben zij verdiend. Weet zeker dat mijn visie door veel zwijgende mensen wordt gedeeld maar het zij zo en dat betekent Amen. Korte toelichting, denk ook dat de nabestaanden met dit verhaal vrede kunnen hebben en mochten de vermiste bemanningsleden niet op deze plek gevonden worden, dan zijn ze pas echt vermist. En als er wel opgravingen komen zijn de eventueel niet ontplofte bommen dan niet gevaarlijk. Respect kan op vele manieren worden uitgelegd maar hopelijk wordt het niet voor eigen doelstelling gebruikt.

Hoop dat de voorzienigheid de mensen die hierbij betrokken zijn naar een voor iedereen acceptabel oordeel moge begeleiden

Van de situatie ter plekke heb ik een schets gemaakt ter verduidelijking van de situatie.

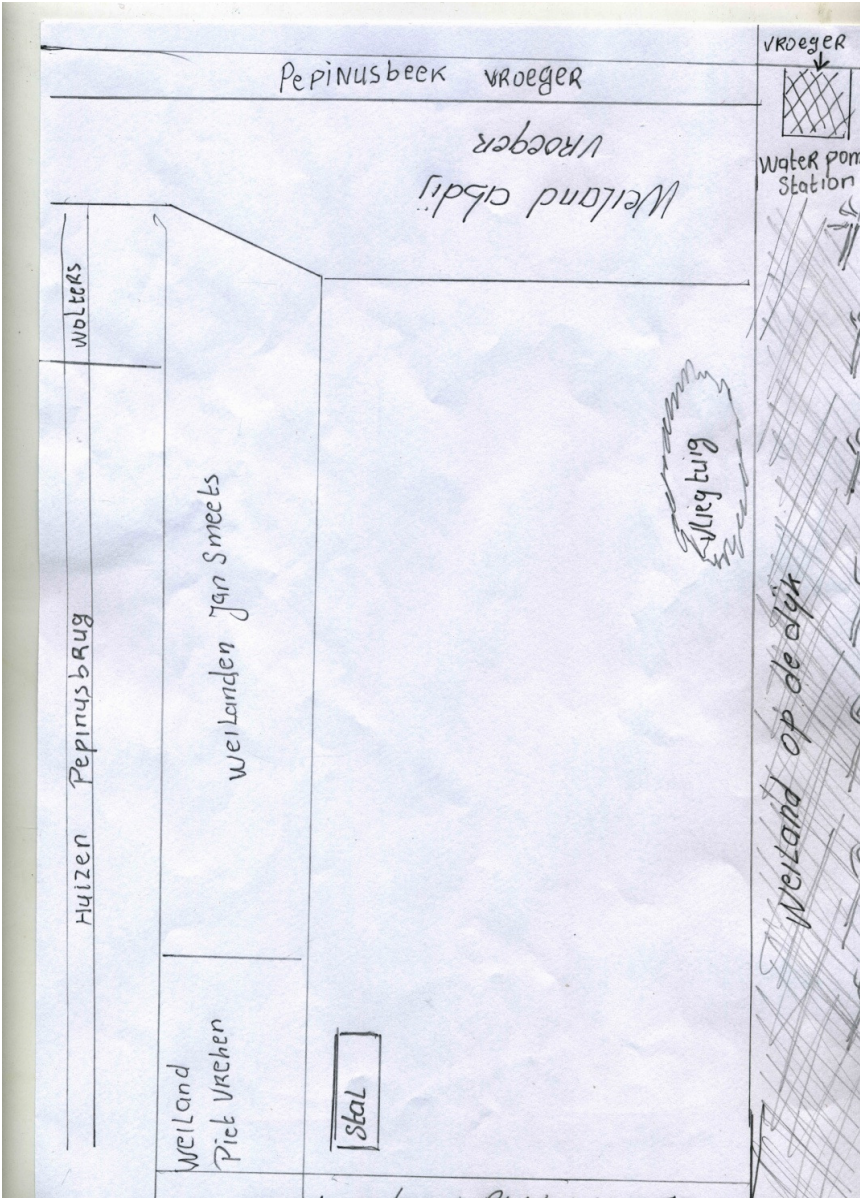
Heel veel wijsheid aan allen die beslissingsbevoegdheid hebben in deze en een amicale groet van

Ger Laugs, Majoorsweg 2 te Koningsbosch
35 jaar werkzaam geweest op de Boerderij van Abdij Lilbosch

Broeder Antonius (1928) bevestigt de plek van de neergestorte Short Sterling.

Bijlage 4: Situatietekening van Ger Laugs t.b.v.

Medewerkers van Pejjerlandj zijn Ger Laugs zeer erkentelijk voor de deskundige informatie

Bijlage: 5 (26 januar 2019)

Woord en weerwoord: met Drs Hogenhuis Auteur “Ereschuld” (Heb alleen telefonisch contact gehad en dat zal hij zich nog wel herinneren, weerwoord is intern gegeven.)

Reactie van Pejjerlandj wordt cursief weergegeven, deze gegevens zijn in eerste instantie alleen bestemd voor:

- *Vader Abt, Abdij Lilbosch*
- *Stichting “Op Vleugels der Vrijheid”*
- *Burgemeester Hessels en*
- *“Pejjerlandj”*

Wij hebben geen behoefte aan verder gekissebis over dit onderwerp daar zijn de bevrijders ons te dierbaar voor.

Notities bij de ‘Notitie Pejjerlandj i.v.m. het ingrijpende Oorlogsgebeuren in de maand september 1942 op en nabij Abdij Lilbosch’ op www.opvleugelsdervrijheid.nl

Uit bovengenoemde notitie van de heren Vergoossen en Rutten, maak ik op dat beiden geen voorstander zijn van berging van de bij Abdij Lilbosch neergestorte Stirling-bommenwerper. Die mening respecteer ik. Het betoog waarmee zij hun overtuiging willen onderbouwen, bevat echter talloze onjuistheden die ik niet onbeantwoord kan en mag laten. Geschiedschrijving is namelijk gebaseerd op gedocumenteerde en geverifieerde feiten en daarin schiet deze notitie ernstig te kort. Mijn bezwaren:

1. Pagina 3: “11 september 1942 kwam de Gestapo, die toch in grote getale aanwezig was i.v.m. de vliegtuigcrash, met groot machtsvertoon op bezoek in het college.” De auteurs geven hiermee blijk van een totaal gebrek aan kennis over de taken en activiteiten van de Gestapo. Onderzoek naar neergestorte geallieerde vliegtuigen was geen zaak voor de Gestapo, maar de dichtstbijzijnde Luftwaffe-basis. Deze stuurde doorgaans ook een Bergungskommando om slachtoffers en wrakdelen te bergen. De crashlocatie werd vanaf ’s nachts 03.00 uur bewaakt door militairen van de Ortskommandantur Roermond, geen soldaten (?) van de Gestapo. Je hoeft geen amateurhistoricus te zijn om te weten dat Bormann (Martin) Bormann was en Neurenberg Neurenberg moet zijn. Alle overige slordigheden zal ik de lezers besparen.

Reactie Pejjerlandj (wordt niet meer vermeld) maar cursief opgenomen, deze gegevens zijn alleen bestemd voor ingewijden namelijk Vader Abt Malachias, Stg Op Vleugels der Vrijheid en Pejjerlandj

Heb telefonisch contact gehad met Drs Hogenhuis en hem is in niet mis te verstane woorden duidelijk gemaakt hoe ik over zijn geschrift dacht en er voorlopig beter geen contact zou zijn.

- *Algemeen: hebben Mevrouw Jennissen de vrijheid gegeven om alle materiaal van Pejjerlandj te gebruiken voor het boek “Ereschuld” Vraag ereschuld van wie aan wie.*
- *i.v.m. de vliegtuigcrashes zou beter geweest zijn: (zie pagina 5 kroniek Lilbosch) op te nemen www.pejjerlandj.nl Lilbosch Pey 40-45, zal dit aanpassen.*
- *Gestapo was aanwezig i.v.m. sluiting Bernardus College. Martin Bormann en Neurenberg is akkoord (ha, ha)*
- *Bedankt voor het besparen van de overige slordigheden, zal waarschijnlijk liggen aan mijn beperkte opleiding, spreek meer met het hart dan met de pen.*
- *Notitie van de heren Vergoossen en Rutten komt waarschijnlijk uit een duim.*

2. Pagina 5: De auteurs presenteren de verliezen bij de crew van Stirling W7630 als volgt: 2 vliegeniers zijn gedood (KIA), begraven in Jonkerbosch oorlogskerkhof te Nijmegen; 1 is waarschijnlijk met behulp van Pater Placidus ontsnapt; 1 is gevangengenomen; 4 worden vermist. Nu de feiten: het ontsnapte bemanningslid (navigator P/O Freberg) landde per parachute in Duitsland, volgde een westelijke koers en kwam na een nacht lopen bij de Maas ter hoogte van Nunhem. Volgens zijn escape report kwam hij pas in België in contact met mensen die hem verder op weg hielpen om uit handen van de Duitsers te blijven.

- *Overleveringsverhaal wordt nog steeds bevestigd dat Pater Placidus (van Wegberg) passief in het verzet heeft gezeten, onderduikers en joden denk aan de Löbb's.*

3. Pagina 6: De auteurs houden het voor mogelijk dat de piloot de neerstortende Stirling op het allerlaatste moment richting een moeras heeft gestuurd. Een causaal verband tussen de schade aan de bommen en het vliegtuig wordt niet aangetoond, laat staan dat de auteurs een mogelijke andere verklaring (exploderende vliegtuigbommen) in overweging hebben genomen. Ooggetuigen gebruiken overigens termen als 'het vliegtuig stond in lichterlaaie' of 'het inferno van vuur en geluid kende zijn weerga niet'. Van enige controle over het getroffen toestel is duidelijk geen sprake meer, laat staan dat een met hoge snelheid neerstortend vliegtuig nog op lage hoogte tot snelle bochten in staat is.

- *Short Stirling is neergestort in het moeras, dat is voor ooggetuigen duidelijk. Het moeras was gelegen aan de noordzijde van de bommenrij, als de boomtoppen (vijf in totaal) door de Short Stirling zijn geraakt dan moet hij een draai gemaakt hebben. Kan natuurlijk ook veroorzaakt zijn door ontploffende bommen. Tekening hebben wij voorhanden*
- *Dat de bommenwerper brandde is al op het Hingen gezien door o.a. Sef Rutten en Graad Beunen.*

4. Pagina 7: De mededeling 'Wel werden er over het hele terrein dat 4,25 ha groot was herhaaldelijk mica en aluminium stukken gevonden maar geen oorlogstuig' is uiterst curieus: door wie of wat komt mica en aluminium dan daar terecht? Als met 'oorlogstuig' vliegtuigbommen wordt bedoeld, is het opvallend dat de auteurs belangrijke informatie uit het eerder aangehaalde proces-verbaal van veldwachter van Halbeek verzwijgen: deze spreekt immers van drie bomtrechters, terwijl de Stirling zes bommen aan boord had. Er zijn meerdere redenen om aan te nemen dat zich nog drie niet ontplofte vliegtuigbommen op de crashplaats bevinden.

- *Mica en aluminium was waarschijnlijk afkomstig van de Short Stirling*
- *Rapport van van Halbeek is mij op dit moment niet bekend.*
- *Moeras was het diepste punt van het weiland en bij egalisering is daar ruwweg zeker 1,5 meter grond opgehoogd. (bouwgrond van Pergamijn, voormalig akkerland van Lilbosch). Vrachtwagen bedrijf Keulen van Koningsbosch met drie wagens en twee knechten van Lilbosch hebben hier 3 dagen over gedaan. In een verslag van één van de knechten komt dit uitvoerig aan de orde.*

5. Op pagina 8 maken de heren Vergoossen en Rutten het nog bonter: het terrein van de crashplaats zou na de oorlog zo'n 1,5 tot 2 meter zijn opgehoogd en geëgaliseerd. In Friesland liggen terpen, naast Abdij Lilbosch niet heb ik zelf kunnen zien. De feiten: in het veldonderzoek van de toenmalige Stafofficier Vliegtuigberging majoor A. Kappert wordt

gerept van een naoorlogse ophoging van het terrein van maximaal 60 centimeter. Burgemeester Hessels heeft om die reden de abdijschriftelijk verzocht om het land niet dieper te bewerken dan 50 centimeter (!).

Voor zover ik kon nagaan zijn beide auteurs amateurhistorici, geen explosievenexperts. Toch menen zij dat met deze opgehoogde laag een eventuele duizendponder ‘goed is opgeborgen’. Twee opmerkingen: 1) de opgebrachte grondlaag is hooguit 60 centimeter zoals we zagen en 2) als de explosievenopruimingsdienst een duizendponder vindt, wordt deze met zeecontainers en hoge zandhopen afgedekt omdat een laag zand van 1,5-2 meter onvoldoende is om de explosie ‘binnenskamers’ te houden.

- *Heeft u enige kennis van het gebied Lilbosch in vroeger tijden ?*
- *U noemt steeds de naam Vergoossen onterecht, heeft geen enkele bemoeienis, behoudens als gezelschap toen we samen naar het NIOD zijn geweest. Mijn naam mag u gerust gebruiken omdat ik veel gegevens heb verstrekt.*
- *Moeras was uiteraard het diepste punt van het weiland. Aangevoerde grond is mede gebruikt om het weiland te draineren en beter als weiland/akkerbouw te kunnen gebruiken. En de drassige grond beter te kunnen draineren.*
- *Rapport Kappert hebben wij geen weet van, zal ook wel te technisch zijn*
- *Weet wel dat de intenties voor het opgraven van de bommenwerper in de loop van de tijd gewijzigd zijn.*
- *In eerste instantie de aanzet van dhr Joep Jennissen, waardoor mede door de vasthoudendheid en researchwerk van zijn dochter Marleen geleid heeft tot het prachtige monument en de jaarlijkse herdenkingen van de Stichting “Op Vleugels der Vrijheid”, waarvan Marleen jarenlang een van de stuwende krachten is geweest.*
- *Vervolgens de veiligheid van onontpofte bommen versterkt door de emoties van de nabestaanden. Jammer dat ik niet welkom was bij de crashplaats toen enkele nabestaanden in 2017 deze plek bezochten. Vader Abt heeft de toegang toen vooraf helemaal laten opschonen.*
- *Met de burgemeester heeft Peijerlandj geen enkel contact gehad.*

6. Pagina 9: De oorspronkelijke wens van Joep Jennissen was om de vermiste bemanningsleden een fatsoenlijk graf te geven. Toen berging politiek niet haalbaar bleek, was een monument een logisch alternatief. De auteurs mogen van mij vinden dat een monument voldoende eer bewijst aan de omgekomen bemanning, maar kwalijk is als zij nabestaanden woorden in de mond leggen: “Een veld/heldengraf is voor de Engelse nabestaanden namelijk een hoge eer en de herdenking zoals deze op Lilbosch plaatsvindt wordt zeer op prijs gesteld. Zij hebben hier dan ook vrede mee getoond in tussentijdse mails met vader Abt Malachias.” Is dit dezelfde soort correspondentie die volgens Echt-Susteren gevoerd is met nabestaanden, die daar zelf niets van weten en waarvan Echt-Susteren ook geen stukken kan overleggen? Natuurlijk stemt elk eerbetoon dankbaar, maar dit neemt hun ultieme wens (onzekerheid over vermiste bemanningsleden wegnemen, een graf mét naam krijgen) toch niet weg? Zeker niet nu zij weten dat het veld/heldengraf van de heren Vergoossen en Rutten uiterst ‘respectvol’ wordt geploegd, bemest en gemaaid.

- *Wie nabestaanden woorden in de mond legt is onduidelijk. Men kan toch over andere gegevens beschikken die nu bekend worden.*
- *Weet uit mondelinge informatie dat er briefwisseling is geweest met nabestaanden en vader abt en m.i. tot genoegen kan dit fout interpreteren.*

- *Wederom van wat de gemeente Echt doet hebben wij geen weet. Dus ook geen oordeel over uw opmerking.*
- *Weet niet wat u bedoeld met “respectvol”, maar kan u verzekeren dat op de grond die de Paters van Libosch beheren heel zorgvuldig met de natuur en wat de aarde ons biedt wordt omgegaan, hebben niet voor niets een habitat erkenning. Als u ploegen, maaien en bemesten niet respectvol vindt is dat uw zaak. Voorbeeld hiervan is dat 30 ha grond niet bewerkt wordt maar teruggegeven is aan de natuur ter behoud van bedreigde dier en plantensoorten. Daarnaast de zorg voor de ingekorven vleermuizen en de aandacht voor de LIVAR Kloostervarkens. (Dit is mede commercie)*
- *Wat u met de auteurs Vergoossen en Rutten bedoeld is wederom onduidelijk. Wij bieden niets te koop aan.*

7. Pagina 10: Het meest verbolgen ben ik over de passage “De medewerkers van Pejjerlandj gaan er vanuit dat de nabestaanden bij een duidelijk objectieve uitleg [mijn cursivering, MH] het wel eens zijn met het veldgraf c.q. heldengraf enz.” Pejjerlandj insinueert dus dat nabestaanden opzettelijk verkeerd zijn geïnformeerd door o.a. ondergetekende. De heren zijn met hun verwijt aan het verkeerde adres: het was de gemeente Echt-Susteren die de eigen gemeenteraad in slaap suste met rapportages van een niet-gecertificeerde ‘deskundige’. Net zo kwalijk is dat met deze beschuldiging de nabestaanden respectloos worden weggezet als domme schapen die zich kritiekloos op sleptouw hebben laten nemen door voorstanders van een berging. Kijk nog eens naar de NPO-documentaire ‘Liever dood dan vermist’: hier staan geen acteurs, hier zijn direct betrokkenen aan het woord die dagelijks lijden onder de weinig empathische houding van de gemeente Echt-Susteren.

- *Wie nabestaanden verkeerd informeert zie opmerking bij vorig onderwerp.*
- *Wederom wat de gemeente Echt betreft hebben wij geen weet, dus ook geen oordeel over uw opmerking: “”De weinig empathische houding van de gemeente Echt Susteren, dat zijn uw woorden*

8. Pagina 10: Ik sluit me volledig aan bij de wens van de auteur om een beroep te doen op het gezonde verstand van de lezer. Wat zouden zij verstandiger vinden: de risico’s van niet ontplofte vliegtuigbommen laten beoordelen door een niet-gecertificeerde zelfbenoemde ‘deskundige’ ... of door de ervaren experts van de Explosieven Opruimings Dienst ? Leg de risico-analyse van de pseudo-deskundige naast die van de EOD’ers en huiver...

- *Met het eerste gedeelte blijven wij het eens, met het technische gedeelte zijn wij leken dus wij zullen ook niet mee kunnen huiveren.*

9. Pagina 11: Op basis van selectief bronnengebruik, verdraaide standpunten van nabestaanden en een bij het NIOD opgegraven lijstje van de veestapel van Lilbosch, meent de Pejjerlandj-redactie goed geïnformeerd te zijn. Uit alle bovengenoemde feiten blijkt helaas het tegendeel.

Het zou de auteurs en de partijen die instemden met deze publicatie sieren, om de laatste verzuchting ‘Laat ze rusten in Vrede’ in daden om te zetten: nabestaanden kennen namelijk geen vrede zolang de vermisten niet geborgen zijn. In het boek ‘Ereschuld? De laatste vlucht van Stirling W7630 MG-M’ wordt haarfijn geanalyseerd hoe het zover gekomen is.

- *Als drs Hogenhuis zich wat meer verdiept in de gegevens die Pejjerlandj door de jaren heen verzameld heeft zou hij niet zo'n domme opmerking maken van "opgegraven lijstje van de veestapel" en hebben gezien dat wij in het Nationaal Archief en het NIOD het duistere oorlogsverleden van Lilbosch licht hebben gebracht. Zie onder andere de 40 blz. beschikkingen die we opgedoken hebben.*
- *Het boek ereschuld heb ik vluchtig ingezien en is mij te technisch om interessant te vinden. Respecteren evengoed het vele werk.*
- *Is voor ons ook een klein onderdeel van wat er in WOII gebeurd is in het Pejjerlandj en door ons is vastgelegd op onze website. Van alle 45 burgeroorlogslachtoffers is hun persoonlijk verhaal vastgelegd met alle emoties van dien.*
- *Een onderdeel: evacuatietrein naar Franeker werd in Wesel beschoten met splintergranaten door Britse vliegtuigen waarbij een vrouw weduwe werd omdat haar man en een dochtertje van 9 maanden het leven liet, dit is een verhaal om van te huiveren, en zo zijn ze bijna allemaal.*
- *Heb er geen behoefte aan om te discussiëren over verdraaide standpunten e.d. omdat ik na 78 jaar mijn karakter ken en WO II als 4/5 jarige tijdens de bevrijding van het Hingen mijn mening en oordeel tegenover iedereen durf te uiten. Ook naar de nabestaanden toe.*
- *Heb jarenlang rondleidingen gegeven aan duizenden mensen en de laatste jaren komt het al dan niet opgraven vaker aan de orde. Na weergave van mijn persoonlijke, goed onderbouwde en niet verdraaide visie is nog nooit iemand met een spade teruggekomen om te helpen.*
- *Passage uit een rondleiding van enkele jaren geleden waarbij een vooraanstaand iemand uit het Engelse oorlogsgravencircuit vroeg: "Waarom laten jullie dat vliegtuig niet opgraven en na mijn uitleg concludeerde van ja inderdaad geef ze maar hun rust"*
- *Zal door Drs Hogenhuis wel afgedaan worden als verdraaiing van feiten, maar het zij zo.
Haarfijn analyseren heeft voor mij geen betekenis hou meer van feiten van ooggetuigen en veldwerkers.*
- *Medewerkers van Pejjerlandj vinden het ook van geen respect getuigen dat de Stichting op Vleugels der Vrijheid, die zo'n geweldig mooie herdenkingen ook heel persoonlijk ieder jaar verzorgen niet betrokken worden*
- *Heb inmiddels een heel verslag verworven van een van de knechten van Abdij Lilbosch, (Ger Laugs) die betrokken is geweest bij het draineren en het aanvullen van het moerasgebied en zijn eigen visie op een voortreffelijke manier weergeeft.*
- *Heb besloten om onze reactie op de palaver van Drs. Hogenhuis alleen voor intern gebruik vast te leggen, wij willen niet over de hoofden van onze bevrijders met bevuilde grond (zie passage op pagina 9) naar elkaar blijven gooien.*

Pejjerlandj januari 2019

drs M.A.L.M. Hogenhuis, Venlo
(zelfstandig historisch onderzoeker en mede-auteur van 'Ereschuld? De laatste vlucht van Stirling W7630 MG-M')

05-03-18 om 15:52 | website | emailadres

Marcel Hogenhuis
uit Venlo

Bijlage 6:

Uittreksel: Publikatie uit Jaarboek nr. 13 van Heemkundevereniging Echter Landj 13-01-2015: “Onderzoek Short Stirling abdij Lilbosch”

Uittreksel

“Ter plaatse werd een eerste analyse van de digitale data op de computer bekeken. Daaruit bleek dat er een aantal verstoringen van het aardmagnetisch veld zijn, met mogelijk één grote verstoring in de diepe ondergrond. Een verdere uitkering vindt plaats door Defensie. Bij het onderzoek in het terrein werd enige hinder ondervonden van een in dat gebied aangebrachte (teelt)aarde van ca 50 tot 100 cm dik, met onderin de nodige puinresten, resten aardenwerk, afval en metaal, die onderliggende metalen kunnen afdekken voor detectie. De tientallen jaren geleden opgebrachte grond is afkomstig van een perceel westelijk van de Abdij. “

**Brand in gebouw aan de westzijde op
8 december 1965.**

**Gebouw aan de westzijde, was dit gebouw
Het voormalig College**

In de periode van 1966 tot 1970 heeft er een verbouwing plaatsgevonden, derde en vierde etage afgebroken en de twee beneden verdiepingen verbouwd tot hoofdgebouw van de Pepijnklinieken die in januari 1970 gestart zijn, mogelijk is de puinafval in het moerasgebied gestort.

Peijerlandj 25 januari 2019